

ACC. N:R M. 15896:1-11.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: } *Giv Ahlgren*
Lena Nilsson
Härad: *N. Åsbo* Berättare: *Gustav Hansson, Åsljunga,*
Örkelljunga
Socken: *Örkelljunga* Berättarens yrke: *stugmakare*
Uppteckningsår: *1959* Född år ..... i .....

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tillverkning av stugar och flaggstänger. s. 1-11.
(foton s. 9-11; mät. n. : $\frac{X}{VIII} : 2 : 12$: 3 : 113.)

se M. 12271

Skriv endast på denna sida.

Steghillsverkning.

Materialet till stegen är gran. För användes även fur. Längden på storkarna varierar mellan 3 och 12 meter. Virket köps på virket. Det får gärna torka. Stegen säljes i park till stöjpl-handlare, som säljer dem i södra Sverige till gjerdarna och villorna. Stegen tjeras sällan. De varar 10-12 år. Nu gör Hansson ett par huse stegen per år. En 7 meters steg kostar c:a 30 kr. Yrket gör ofta: ev.

Tillverkning. Av en stork blir det 4 steg. Storken bör mätas c:a $3\frac{1}{4}$ tum i loppet. Storken dhyes i två delar, som rättas. De grova rättas på alla sidor. Till en 6 meters ^{stige} skall sida mätas $1\frac{3}{4}$ tum. Mättet kallas lave. Stegsidorna göres många på en gång. Geda utmärkes var spolerna (= stegjinnerne) skall sitta. Stegen

båda sidor märker på en gång på innersidorna med en kunnagjord måttstock. Det skall vara 14 tum mellan varje spole. Hålen boras. Träningen sker med en kuller, en sätvingad skastin. Den anskaffades 1956. In båda fäster under stegsida. Därefter passerar den kuller 2 gånger. Till efterpulsningen används bandkniv. Skogdelen läggs då på 2 vertikalt ställda stockar med klappar, som passar in i pennhål. Tidigare pulsades allt för hand på detta sätt. Det tog 4 gånger så lång tid.

Spolarna. Träet till spolarna är en ek, kommer från Småland. Tröt använder även gran. Spolarna är lika stora. De delas upp efter mall med en kap c:a 1000 st åt gången. De fräses med en rund skiva, bestående av 2 hjular ställda mot varandra. Tröt fräses spolen ner på mitten efter ögonmått, därefter på sidorna. Diametern får med hjälp av ett märke

sidan om skivan. Spole efter putsas ej. Spolar-
 na spikas i. Spolarna slås i en sida i laget med
 baksidan av en yxa. De flata sidorna på skegen
 är utåt. I Småland är det härton. Spolarna be-
 höver ej sigar av när de ej tättes för hand.
Spigarna läggs ner och justeras på v. s. bankar
 med yxan. Spolarna spikas fast från sidan med
 2-3 tunnspik. Spikningsystem: 7 spik i var
 spole från olika sidor. Var tredje spole spikas i
 båda ändar. Skatliga skrivs ett metermått på
 skegen. Spolar för hand. Spolarna tättes på
 tätybänk. Diametern måste provas i ett hål.
Flaggstänger. Flaggstänger är billigast att
 göra för hand. En grä på hundra drager
 till flaggstång. Hansson ser sjäkr ut grä-
 narna bl. a. i Småland vid Bolmen och
 på Rössjöholms gods. En flaggstång kan
 vara 4-22 meter, vanligen 15 meter. Flagg-

ACC. N:R M. 15896:4.

stänger ligger på bänken och säljes för hand med
bandkniv av specialbrädat folk. Yrket går ofta
i arv. Även fimpulsningen sker med bandkniv.
Hansson är ensam tillverkare av flaggstänger i sin
socken. Stängerna säljes i södra Sverige, mest
nerut Skåne. De fraktes med specialställning
på bilen. Ca 400 flaggstänger om året till-
verkas. 145 st. leverades till H 55.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stegar.

Det vanligaste träslaget är gran. För användas överbägande för
den vanligaste längden är 3 m. Men den varierar kan vara
upp till 2 m.

Stegarna för virket från skogsägare i trakten. Köper det
i huvudsak uppluggat. Virket hämtas uti hemmet och nå-
gon viss tid, innan efter hand som det behöves. Virket skall
vara torrt för att vara bra.

Stegarna säljas i parti till stöjhandlare och säljes på
marknaden i borg och även till gårdar direkt. Bönärarna an-
vänder stegar. Stegarna tjäras sällan. En stega varar
10-12 år.

Fällning.

Först sågas stöcken upp. Det behöves två hakor till en stega
vidare på träden spelar ingen roll. Men ju äldre desto starkare
5/4 tum. 8 cm. innan barken.

Först sågas stöcken nedan borrar hål för pinnarna.

Till pinnarna används en. Efter sågningen sågas kantarna

är när de är för grova.

Lave: ett mått. Det sätts en tunnströk på laven.

3 par märkas på en gång där hålen skall vara.

När man sätts på så här brädes kommer ihop

(~~en mässing~~) För hålen märkas på insidan.

Närta moment är prämsingen. För lades ämnet på stolpar och täljdes nua för hand!

Sjåva maskinen som präser kallas kutter.

Ämnet kommer in till kuttern och präses på ena sidan sedan tillbaka och präses på andra sidan.

Enligt till spolarna kommer språn snåland. Stegpinnarna göres med en ³-skiva. För hade man koniska hål

Nu spikas varje pinne.

3 tunn pinnar. 2 tunn pinnar till toppen.

14 cm. mellan varje pinne (spole). Specialstegar: 10 mm.

Vid prämsingen används en mall, denna fästs i det ämnet, som ligger över mallen. Den bark som ej går av i prämsingen tages av med en kniv som kallas bandkniv

För tog det 4 gar så lång tid.

Ännu fastsätts vid stolpar med små tappar vid ringningen med handkruken.

Vid fräsningen av spolor fästs spolen vid en spik så att den blir lika stora. På skivan sitter två snedställda hyplar mot varandra. Var tredje spole kontrolleras. Spolarna jämskas ej. Bara sitter ofta kvar på maskin. Spolarna bankas i när ena sidan ligger, sedan sätts andra sidan fast.

I Småland är den runda sidan utåt, för att ej fridåra behållaren där. Här är den runda inåt.

När spolarna täljades för hand vid en täljbänk måste de sägas av efteråt och under täljningen provas så de ej blir för smala. Sitt spikas spolarna fast.

7 m lång stige krossar i handen c:a 30 var.

Flaggstänger

Längd 15 m.

Alla nya flaggstänger är ett rent hantverk.

Stämnet lägges på hölsten, med exakt rättas även lilla fel till.

En träd på hundra är lämpligt till flaggstäng.

Flaggstängsmakaren väljer själv ut de lämpligaste träden. Utvaldningen har gått i arb.

Stämnet efterarbetas med en bandkross.

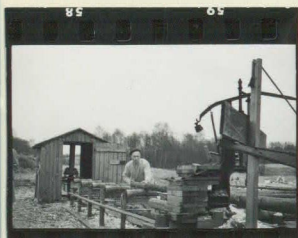
Stämnet kommer från Bohus i Småland.

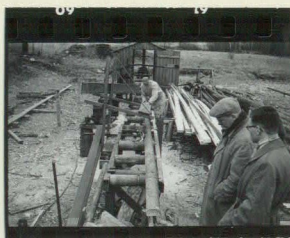
M. 15896: 9.

FOLKLIVSARKIVET

LUND

1. X:2:12:24

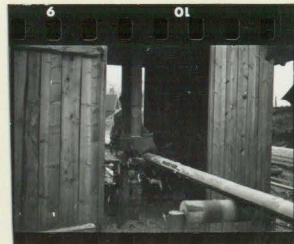
2. X:2:12:25

3. X:2:12:2

4. X:2:12:3

5. X:2:12:4

(4, 5)

6. X:2:12:5

7. X:2:12:29

8. X:2:12:31

9. X:2:12:30

10. X:2:12:6

(4, 5)

11. X:2:12:7

12. X:2:12:9

13. X:2:12:10

14. X:2:12:11

15. X:2:12:12

(4, 5)

M.15896:10.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

1. X:2:12:13

2. X:2:12:14

3. X:2:12:16

4. X:2:12:17

5. X:2:12:15

(4.5)

6. X:2:12:18

M. 15896 : //
FOLKLIVSARKIVET
LUND

a.

b.

c.

d.

Neg.: VII:3:113